

تاریخ مصر باستان

- ۹ تاریخ پادشاهی‌های مصر باستان
- ۱۰ پادشاهی کهن
- ۱۲ پادشاهی میانه
- ۱۴ پادشاهی نوین
- ۱۷ قدرت فراغنه
- ۱۹ نمادهای یک فرعون

مشهورترین فراغنه

- ۳۷ رامسس دوم
- ۳۳ بناهای عظیم ساخت دست رامسس
- ۳۵ آهموس اول
- ۳۹ آمن‌هوتپ سوم
- ۴۳ نفرین فراغنه

۴۶ درون مقبره

مهرام و معابد

- ۵۲ نگاهی به درون اهرام جیزه
- ۵۴ نگاهی به درون هرم بزرگ
- ۵۷ علامه دهر: ایم‌هوتپ
- ۶۰ چگونه یک هرم بسازیم؟
- ۶۴ رمپ‌ها و جرثقیل‌ها
- ۶۵ یک راز بزرگ
- ۶۶ نگاهی به درون معبد کارناک
- ۶۸ اساطیر والهگان
- ۷۳ قدرت جادو
- ۷۴ خانواده الهگان
- ۷۷ مرگ و تدفین

۷۸ فرایند مومیایی کردن

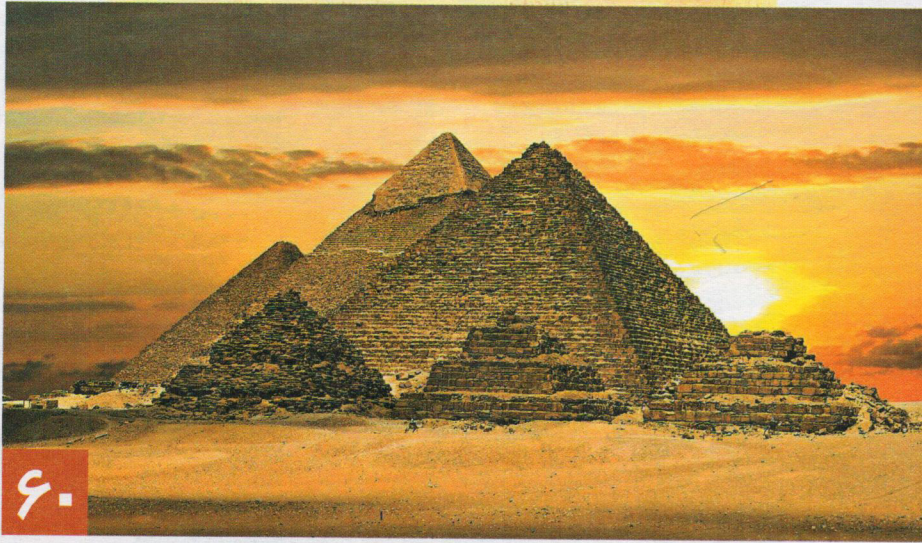
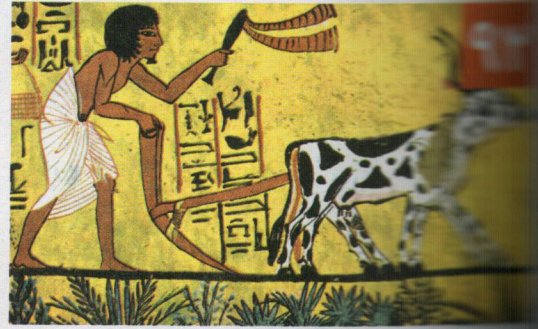
- ۷۹ راهنمای عملی نمادهای مومیایی کردن
- ۸۰ تدفین
- ۸۱ لایه‌های مختلف مومیایی

تحقیق مردم

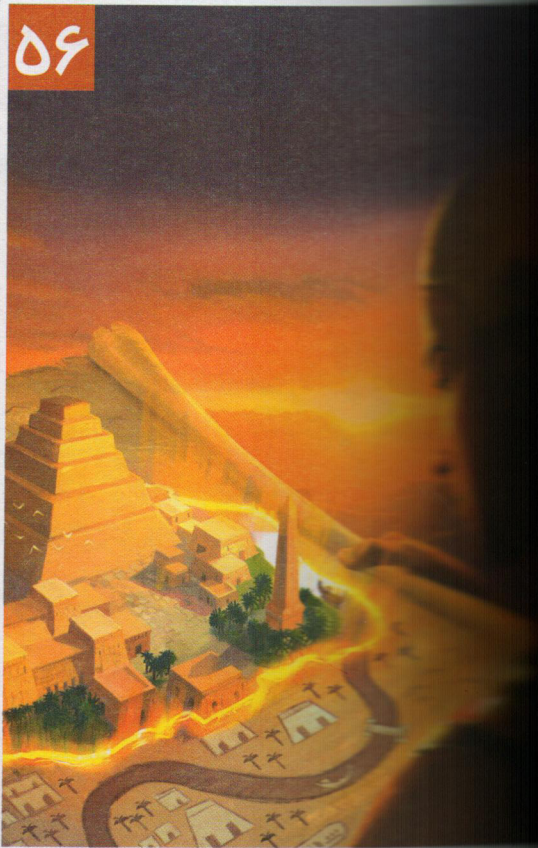
- ۸۴ نگاهی به رود نیل، مادر تمام انسان‌ها
- ۸۶ جامعه مصری
- ۸۸ یک روز در خانه
- ۹۰ آموزش در مصر باستان
- ۹۱ تکریم و توجه به الهگان
- ۹۲ مشاغل در مصر باستان
- ۹۳ بهترین و بدترین شغل‌ها
- ۹۵ نقشه مصر باستان

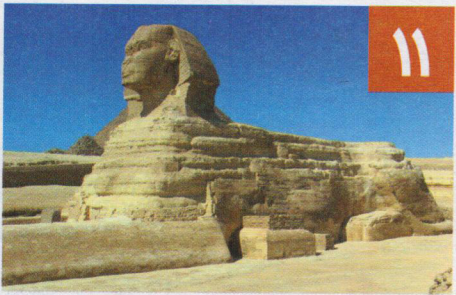
۷۲

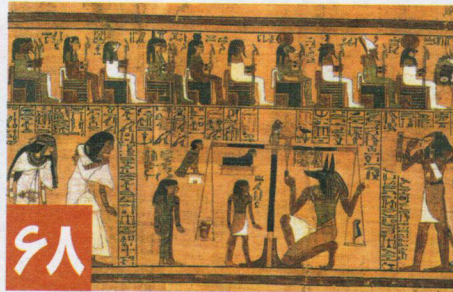
۶۰

۵۶

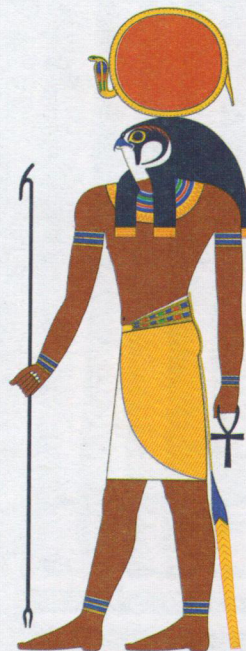
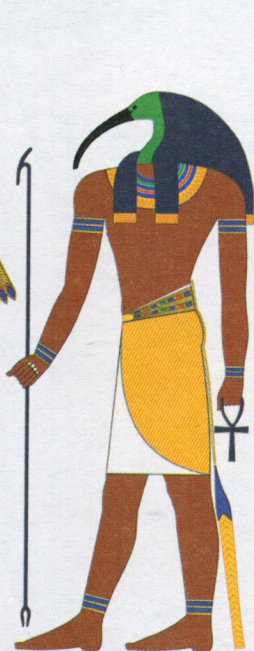

۱۱

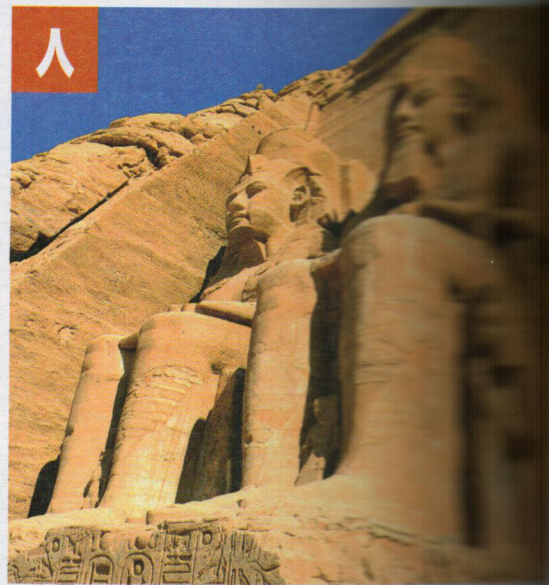

۶۸

۷۴

۸

KINGDOMS OF ANCIENT EGYPT

نگاهی کلی به آنچه در طول تاریخ مصر باستان گذشت

تاریخ پادشاهی‌های مصر باستان

امپراتوران مصر باستان برای حدود ۳۰۰۰ سال بر تمدنی عظیم حکمرانی می‌کردند. تشکیل هسته این حکومت‌ها هم مانند دیگر امپراتوری‌ها بود. حکومت‌های محلی کوچک‌تر که با همسایگان خود درگیر جنگ بودند، کم‌کم هم پیمانانی پیدا کرده و قدرت خود را افزایش دادند. آن‌ها به مرور زمان توانستند به یکی از قدرتمندترین ملت‌های شمال آفریقا تبدیل شده و این منطقه از جهان را به طرز شگفت‌انگیزی تغییر دهند. مصر در زمان اوج رشد خود، محور فرهنگی و مذهبی منطقه بود. در این تمدن، علم و جادو و مقوله بسیار درهم تنیده و یکسان تلقی می‌شدند، اما مانند هر چیز دیگر، این دوران طلایی با تمام دستاوردهای بشری‌اش که چیزی کمتر از تمدن‌های یونان و روم باستان نداشت، یک‌روزه به دست نیامد.

برخلاف آنچه عده‌ای تصور می‌کنند، مصر باستان تنها دورانی از کشور گشایی و فتوحات جنگی نبود، بلکه در این تمدن بود که بسیاری از اختراعات مهم بشری ساخته شدند. مصریان باستان اولین نسل‌های مواد آرایشی و بهداشتی و متدهای گریم را به وجود آوردند. آن‌ها هم‌زمان با تمدن‌های بین‌النهرین، توانستند زبان نوشتاری قدرتمندی را ابداع کنند. مصریان باستان همچنین هزاران سال پیش از آن که چینی‌ها کاغذ را اختراع کنند، از «پاپيروس» استفاده می‌کردند. طراحی یک تقویم ساده و کارآمد که به عقیده بعضی، پایه و اساس تقویم‌های امروزی است هم از ابداعات مصریان باستان است. شاید حتی بتوان اختراع پولینگ و آب‌نبات‌های نعنایی را هم به آن‌ها نسبت داد. به‌طور خلاصه، آن‌ها تمدنی بودند که مثل و مانندشان را نمی‌توانیم در جایی دیگر از تاریخ جهان پیدا کنیم. اساطیر، الهگان، فرعون، اهرام، مومیایی‌ها، کشاورزی و بسیاری از جنبه‌های دیگر این تمدن، آن‌را تبدیل به دوران شگفت‌انگیزی از تاریخ بشر به نام مصر باستان کرده‌اند.

پیش از حمله آشوریان، پیش از آن که مصر به دست ایرانیان یا یونانیان یا رومیان فتح شود، مصریان بارها به اوج تمدن خود صعود کرده و بعد، افول را تجربه کرده بودند. در واقع این اتفاق چند بار در طول تاریخ مصر باستان رخ داد و این تمدن، چند دوران تاریک را از سر گذراند که به آن‌ها «دوره‌های میانی» گفته می‌شود. به همین دلیل، تاریخ این تمدن را به سه دوران اصلی تقسیم می‌کنند:

دوران پادشاهی کهن

دوران پادشاهی میانه

دورانی پادشاهی نوین

در طول دوران پادشاهی کهن، شاهد نوزایی فرهنگی و برپایی سازه‌ها و بناهای یادبود عظیم هستیم. بیشتر سازه‌های چند هزار ساله مصر متعلق به این دوران هستند. در دوران پادشاهی میانه، بخش‌های مختلف تمدن مصر دوباره باهم متحد شده و دوران رشد را دوباره و با کمک هم آغاز کردند. سپس در دوران پادشاهی نوین، این تمدن به شدت رونق پیدا کرد و فرهنگ و دستاوردهای علمی خود را به دیگر نقاط جهان شناساند.

نکته

تمدن‌های دیگر در نتیجه حمله به مصر بخشی از فرهنگ آنجا را جذب کردند؛ مثلاً استفاده از اسب‌ها و گاری‌ها در زمان سلطه اقوام دیگر، توسط مصریان به آن‌ها آموخته شد.

چهره‌های مشهور در طول زمان

با چهره‌های مطرح در هر کدام از دوره‌های اصلی مصر باستان آشنا شوید.

پادشاهی کهن

جوزر (Djoser) - ۲۶۷۰ ق.م

در میان تمام پادشاهانی که در سال‌های اولیه «پادشاهی کهن» بر مصر حکمرانی می‌کردند، احتمالاً نمی‌توان کسی را یافت که به اندازه جوزر در رشد و شکوفایی قلمرو خود تأثیر گذاشته باشد. برخی تصور می‌کنند که او کسی بود که مصریان را در «نارمر» (Narmer) باهم متحد کرد، اما این امر احتمالاً صحت ندارد. البته جوزر دو کار مهم انجام داد که بعدها به‌عنوان ویژگی‌های تعریف‌کننده مصر باستان شناخته شد. اولین کار او، تشکیل ارتش منظم و قدرتمندی بود که توانست به نظم و انسجام قدرت او در داخل و همین‌طور گسترش مرزهای تحت حاکمیتش کمک کند. دومین کار او، دستور ساخت یک هرم در داخل خاک مصر بود. هرم شش پله‌ای که در «سقاره» قرار دارد، به دستور او ساخته و بعدها به سمبلی از قدرت فراعنه تبدیل شد. در واقع همین هرم بود که بعدها دیگران را ترغیب کرد تا نمونه‌های بزرگ‌تری را بسازند.

ساختن هرم بزرگ / فرعون قدرتمند سلسله چهارم، «خوفو»
برساختن هرم بزرگ نظارت می‌کند

دیواره مقبره / در این تصویر، نمونه‌ای از نقوش هنری بر دیواره مقابر متعلق به پادشاهی کهن را مشاهده می‌کنید

پادشاهی میانه

منتوهوتپ دوم

منتوهوتپ دوم (Mentuhotep II) ۲۰۶۱ تا ۲۰۱۰ ق.م

امپراتوری مصر پس از دوران پررونق و کشورگشایی پادشاهی کهن، برای مدتی از هم‌پاشیدگی را تجربه کرد. به این دوران تاریک و کوتاه «دوران میانی اول» گفته می‌شود. در این دوران مصر به دو امپراتوری تقسیم شد. «سلسله دهم» شمال مصر یا «مصر سفلی» را در اختیار گرفت و جنوب مصر یا «مصر علیا» هم به دست «سلسله شانزدهم» افتاد. حدوداً ۱۴ سال از به قدرت رسیدن منتوهوتپ دوم گذشته بود که او تصمیم گرفت به مصر سفلی حمله کند. او در نهایت بر دشمنان خود پیروز شد و دو بخش امپراتوری را دوباره باهم متحد ساخت. به این ترتیب، دوران پادشاهی میانه بنیان گذاشته شد.

اولین فرعون، هرم و امپراتوری در مصر

پادشاهی کهن

دوران پیش از پادشاهی کهن را به‌عنوان دوران «پیش‌دومانی»، «پیش از تاریخ» یا «دودمان‌های بدوی» می‌شناسیم. در آن زمان مصر در حال گذراندن نوعی فرایند تغییر بود. مصر از کلونی‌های کوچکی تشکیل شده بود که هر کدام برای خود حاکم و رهبری داشتند؛ شمال و جنوب کشور هم دو نوع طرز زندگی و فرهنگ متفاوت باهم داشتند. پایتخت بخش جنوبی «هیراکون پولیس» (Hierakonpolis) و پایتخت بخش شمالی نیز «بس» (Bes) نام داشت.

قرن هجدهم توسط تاریخ‌دانان به کار برده شد و تا به امروز هم به‌عنوان اولین قله از سه دوران اوج مصر باستان شناخته می‌شود. در این دوران که به آن «عصر اهرام» هم گفته می‌شود، از هر نظر شاهد رشد و بلوغ کشور مصر هستیم و می‌بینیم که مصر به یک تمدن عظیم تبدیل شد. از سلسله سوم و اولین فرعون آن یعنی «جوزر» تا آخرین فرعون سلسله ششم یعنی «نت‌چرکاره سیپتاح» (Netjerkare Siptah) این کشور توانست به یکی از قدرتمندترین مناطق در حوزه‌های فرهنگی و نظامی تبدیل شود. اهرام نماد این دوران هستند. در واقع اولین هرم مصر در دوران حکومت فرعون «جوزر» در سقاره بنا شد. وزیر و مشاور ارشد او «ایم‌هوتپ» (Imhotep) - که چند نسل بعد به‌عنوان یک نیمه‌خدا و الهه شفا به مردم معرفی شد - در حقیقت معمار و سازنده این هرم شش پله‌ای بود. طرح‌های او در آن زمان آن قدر خاص بودند که معماری مصر را وارد مرحله جدیدی کردند. پیش از جوزر، فراعنه را در گورهای مستطیلی شکل و مسطحی به نام «مصطبه» (Mastaba) دفن می‌کردند، اما بنیان‌گذار سلسله سوم تصمیم گرفت تا با دفن شدن در مقبره‌ای که لیاقت یک

حفری‌های انجام‌شده در قرن گذشته طرز نگرش ما را نسبت به مصر پیش از پادشاهی کهن به‌شدت تغییر داده است. برای مثال، سلسله اول و به قدرت رسیدن «نارمر» (Narmer) یک شبه اتفاق نیفتاد. مصر علیا که پیشرفته‌تر از مصر سفلی بود، سه شهر اصلی داشت: «ثینیس» (Thinis)، «نخن» (Nekhen) و «نقاده» (Naqada). این بخش‌ها به یکدیگر حمله کرده و پس از فتح شهرهای دیگر، آن‌ها را به قلمرو خود می‌افزودند. در نهایت هم در حدود سال ۳۱۰۰ ق.م مصر به‌عنوان یک قلمرو واحد و متحد تحت فرماندهی فرعون «نارمر» تشکیل شد. پس از او دو سلسله بر سر کار آمدند که آن‌ها را «دوران دودمان‌های اولیه» می‌خوانیم. در طول این دوره بود که شالوده‌های پادشاهی کهن ریخته شد. «منف» یا «مفیس» (Memphis) پایتخت و «آبیدوس» (Abydos) مرکز مذهبی کشور شد. حتی معماری و هنر ما هم در این زمان به سمت آنچه ما به‌عنوان فرم‌های مصر باستان می‌شناسیم، تغییر پیدا کرد. پادشاهی کهن تقریباً در سال ۲۶۸۶ ق.م با شکل گرفتن «سلسله سوم مصر» تشکیل شد. نام «پادشاهی کهن» برای اولین بار در

پادشاهی نوین

رامسس دوم

رامسس دوم (Ramesses II) ۱۲۷۹ تا ۱۲۱۳ ق.م

عموم مردم «توت عنخ آمون» (Tutankhamun) را مشهورترین فرعون مصر باستان می‌دانند، اما دوران حکمرانی او در برابر قدرت، عظمت، تأثیرگذاری و دستاوردهای مختلف امپراتوری رامسس دوم قابل‌مقایسه نیست. رامسس دوم که سومین فرعون از سلسله نوزدهم بود، امپراتوری بزرگی را تحویل گرفت و آن را به یک امپراتوری عظیم تبدیل کرد. او مرزهای کشورش را گسترش داد، سرزمین «کنعان» را فتح کرد و هر که را بین سرزمین‌های «نوبیان» (Nubians) و «لوانت» (Levant) بود زیر فرمان خود آورد. او همچنین بناهای عظیم و معابد بسیاری ساخت و حتی شهری به نام «پی‌رامسس» (Pi-Ramesses) را به‌عنوان پایتخت امپراتوری خود بر پا کرد.

اولین فرعون مصر باستان

چه کسی توانست دو بخش بسیار متفاوت از یک سرزمین را با هم متحد کرده و زمینه را برای به وجود آمدن پادشاهی کهن آماده کند؟ پادشاهی کهن اولین حرکت مصریان باستان برای رشد و بالندگی بود، اما این امر بدون دو سلسله از حاکمان پیش از این دوران و همین طور مردی که نسل فرعون را بنیان گذاشت، امکان پذیر نبود. این مرد کسی نبود جز «نارمر». در مورد او نیز مانند دیگر افراد دوران نوسنگی را متحول کنند، افسانه‌های زیادی ساخته شده است. داستان‌های مربوط به او از این شخصیت نوعی اسطوره اسرار آمیز ساخته‌اند. با وجود این، تصمیمات و کارهای او در ابتدای سلسله اول زنجیره‌ای از اتفاقات را آغاز کرد که برای ۲۹ سلسله در طول چند هزار سال ادامه داشت.

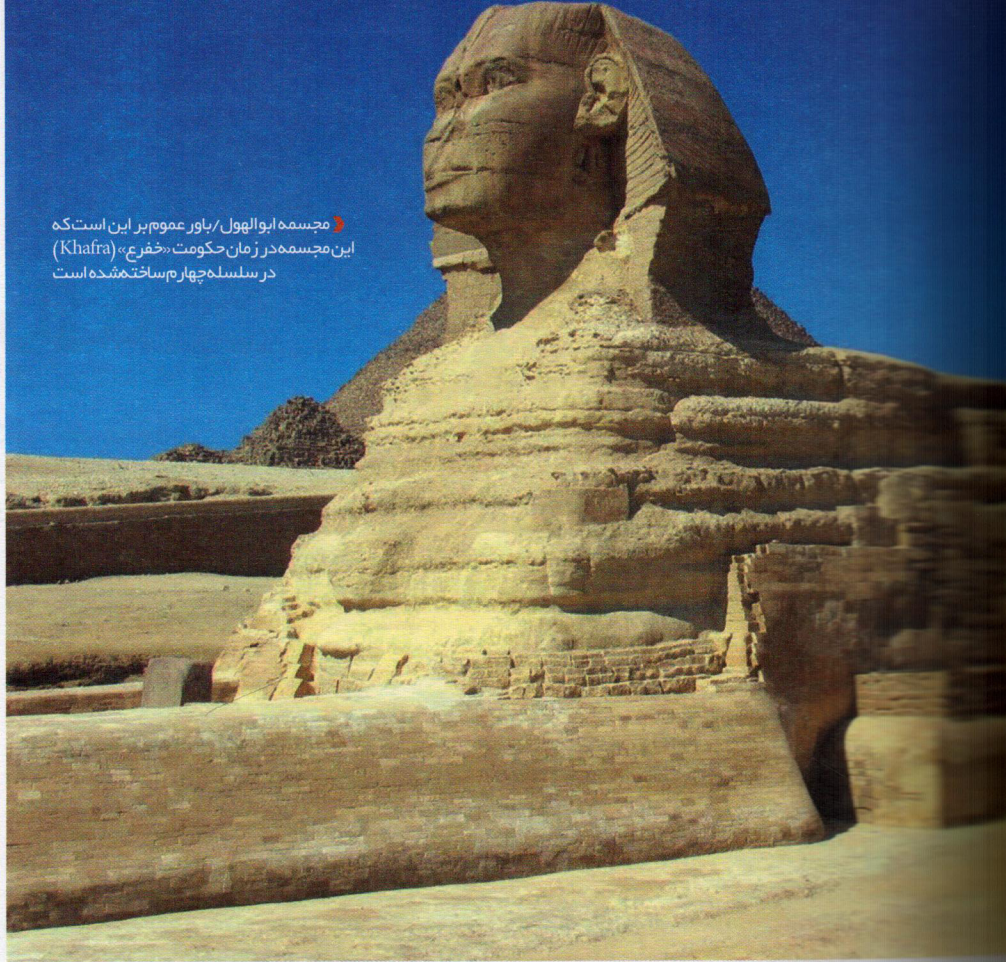
نارمر در قرن سی و یکم پیش از میلاد مسیح زندگی می‌کرد. بر اساس یک روایت، او اولین کسی بود که توانست ملت‌های شمال و جنوب مصر را با هم متحد کند. البته این را نباید فراموش کرد که برای اتفاقی آن قدر دور در ماقبل تاریخ، اطلاعات شفاف زیادی وجود ندارد. تنها منابع اطلاعاتی ما از این دوران، متون و نقوشی است که در دیوارهای مقابر یافت شده‌اند. مصرشناسان و تاریخ‌دانان این متون را مطالعه و بررسی کرده و بر اساس آن‌ها در مورد نحوه زندگی و باورهای مردم در دوره‌های مختلف اطلاعات به دست می‌آورند.

بخشی از نقوشی که روی مهر و موم‌های مقبره‌های او فرعون به نام‌های «قاتا» (Qa'a) و «دن» (Den) در ابیدوس یافت شده‌اند، در واقع فهرستی از نام فرعون هستند. در این فهرست، نارمر به‌عنوان اولین فرعون معرفی شده است. «قاتا» و «دن» هم دو فرعون از سلسله اول بودند. همین طور درون هرم پله‌ای جوزز ظرف‌هایی سنگی یافت شده که نقوشی در تکریم نارمر بر خود دارند. این نقوش هم او را به‌عنوان یک بنیان‌گذار معرفی کرده و بخشی از روش زندگی او را به تصویر کشیده‌اند. برخی تاریخ‌دانان بر این باورند که فرعون به نام «مِنس» (Menes) بنیان‌گذار حقیقی سلسله فرعون بوده و عده دیگری هم بر این باورند که «مِنس» در واقع همان «نارمر» است.

در میان مصرشناسان بحث دیگری هم وجود دارد که می‌گوید «نارمر» نام مستعاری برای یک پادشاه اسرار آمیز به نام «عقرب‌شاه» (King Scorpion) است. البته هنوز مدرکی بر اثبات این ادعا به دست نیامده است.

مجسمه ابوالهول / باور عموم بر این است که این مجسمه در زمان حکومت «خفرع» (Khafra) در سلسله چهارم ساخته شده است

یا «شهر مردگان جیزه» نامیدند. هرم جیزه نقطه اوج هرم‌سازی شد و برای ۳۸۰۰ سال، مرتفع‌ترین سازه ساخت دست بشر بود. این هرم نشانه قدرت و توانمندی فرعون و همین طور اعتقاد راسخ مصریان به الهگان خود بود.

در سلسله پنجم مصر باستان (۲۴۹۸ تا ۲۳۴۵ ق.م) سیستم اعتقادی و جهان‌بینی مصریان تکامل زیادی پیدا کرد. رسوم و آیین‌های مذهبی در طول این دوره دچار تغییرات بسیار زیادی شد. فرقه‌های مختلف در سرتاسر کشور به وجود آمده و الهگان خود را تبلیغ می‌کردند. این فرقه‌ها معمولاً توسط قدرتمندان از بین می‌رفت مگر اینکه باورهایشان با جهان‌بینی حاکمان منطقه هم‌خوانی داشته باشد. در این صورت، آن‌ها تا زمانی که فرعون یا حاکمی با باور متفاوت بر سر کار می‌آمد، می‌توانستند از مزایا و ارتباطاتشان با حاکمان سود زیادی ببرند. در طول این دوره، فرقه‌های «را»، الهه خورشید ظهور و «وزیریس»، الهه جهان پس از مرگ توانستند بسیار محبوبیت پیدا کرده و گسترش پیدا کنند.

در این زمان، اقتصاد مصر بسیار پررونق بود. مبادله کالاهای تجاری مانند چوب آبنوس، طلا، نوعی صمغ معطر به نام «مرحازی» و گند در میان بازرگانان رونق فراوان داشت.

مصریان مرزهای تجاری خود را با بستن پیمان‌های تجاری با لبنان و منطقه‌ای که امروزه کشور سومالی است، به شدت گسترش دادند. به‌طور خلاصه، آن زمان بهترین دوران برای تاجران بود، چرا که آن‌ها بدون ترس از جنگ یا حمله اقوام دیگر، به فعالیت‌های خود می‌پرداختند. در کنار این توانمندی اقتصادی، در سلسله ششم (۲۳۴۵ تا ۲۱۸۱ ق.م) تقاضا برای انجام مراسم‌های جادویی درون مقابر و سردابه‌ها، به شدت افزایش پیدا کرد. این مراسم‌ها بر اساس یک سری نوشته‌ها به نام «متون اهرام» انجام می‌گرفت. این دست‌نوشته‌ها بعداً به «کتاب مردگان» تبدیل شد.

حکیم‌نیمه‌خدا دارد، مفهومی جاودانگی پس از مرگ را برای همیشه در مصر تثبیت کند. طرح انقلابی هرمی شکل اهرام‌هوتپ که در واقع چیدن چند مصطبه روی هم بود، به جواهری بارز از هنر فرعون تبدیل شد. گورستانی عظیم در کنار این مقبره ساخت انگیز بر پا شد تا نمادی از احترام مصریان به دنیای پس از مرگ باشد. به این ترتیب، فرهنگی جدید در میان مردم و فرعونیان مصر بنیان گذاشته شد تا الهام‌بخش آیندگان باشد. در طول اعصار، ارزش و عظمت هرم پله‌ای (هرم جوزز) سقاره برای کسانی که قدم در راه جوزز گذاشته و این سنت را ادامه دهند هرگز کم نشد. در زمانی که پادشاهان سلسله چهارم به قدرت رسیدند، بین سال‌های ۲۶۱۳ تا ۲۴۹۸ ق.م نسل جدیدی از اهرام شکل گرفتند. در بین مصرشناسان سلسله چهارم به «عریان طلایی» پادشاهی کهن معروف است، زیرا اوج رشد و شکوفایی پادشاهی کهن در این دوران اتفاق افتاد. در نتیجه آرامش و صلح حاکم بر مصر و همین طور ایجاد مسیرهای بازرگانی در این دوران، مصریان توانستند با بسیاری از همسایگان خود به تجارت پرداخته و اقتصاد خود را رونق بخشند. این دوران هم شد دیگر دوره‌های آرام در مصر شاهد ساخت بناهای بهتر و شکوهریزتر بود.

«خفرع» (Khufu) دومین فرعون سلسله چهارم دست به ساختن نیایی آن چنان باشکوه زد که تا قرن‌ها به‌عنوان یکی از عجایب هفتگانه جهان باستان در میان تمام ملت‌ها شناخته شده بود. درست حدس زدید؛ جیزه یک جیزه به فرمان این فرعون قدرتمند بنا شد. این سازه عظیم و شگفت‌انگیز با ارتفاع ۱۴۶/۵ متر، شایسته حقیقتا یکی از شاهکارهای معماری است که در طول دو دهه ساخته شد. در آن زمان بیت‌هرم‌ها آن قدر زیاد شده بود که هرم شش به سقاره دیگر زیاد به چشم نمی‌آمد. پس از آن، اهرام و معابد دیگری هم در منطقه جیزه ساخته شدند. طوری که این منطقه را «گورستان جیزه»

نکته

پادشاهی کهن قدرت عظیم خود را از مرکز فرماندهی‌اش یعنی ممفیس بر مصر اعمال می‌کرد